

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Pedagogická fakulta

Katedra hudební kultury

Plzeňský sborový život po roce 1989

Bakalářská práce

Marek Šafarčík

Studijní program- Specializace v pedagogice B7507

Studijní obor- Popularizace hudební kultury

Prezenční studium

Vedoucí práce: Mgr. Vít Aschenbrenner, Ph.D.

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 15. dubna 2015

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce Mgr. Vítu Aschenbrennerovi, Ph.D. za poskytnuté cenné rady a připomínky při vypracování této bakalářské práce. Musím také poděkovat svým rodičům za podporu při mých studiích a aktivitách nejen na vysoké škole. Dále bych poděkoval Z. Vimrovi, A. Holecové, P. Krylovi, M. Novákové, B. Koželuhové, D. Mandysové, H. Šlégrové, A. Švehlovi, J. Kozárovi za pomoc při získávání informací a seznámení se sborovým životem v Plzni.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINAL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

Obsah

Úvod.....	3
1 Smíšené pěvecké sbory.....	4
1.2 Smíšené sbory zaměřené na světskou hudbu.....	4
1.2.1 Česká píseň.....	4
1.2.2 Nová česká píseň.....	10
1.2.2 Canticorum.....	13
1.3 Smíšené pěvecké sbory - duchovní hudba.....	15
1.3.1 Hudba v Plzeňských kůrech.....	15
Kůr katedrály svatého Bartoloměje.....	16
Kůr kostela Nanebevzetí panny Marie.....	18
Kůr kostela svatého Jana Nepomuckého.....	19
1.3.2 Korandův farní sbor a pěvecký sbor.....	19
1.3.3 Touch of Gospel.....	21
2 Dětské školní sbory.....	22
2.1 Mariella.....	22
2.2 Plzeňský dětský sbor.....	25
3 Ženské sbory.....	28
3.1 Dívčí akademický sbor.....	28
4 Mužské sbory.....	30
4.1 Plzeňský akademický sbor.....	30
5 Média a sborový živo.....	31

6 Sborový zpěv na plzeňských festivalech.....	33
6.1 Smetanovské dny.....	33
6.2 Plzeňské notování.....	34
6.3 Musica sacra.....	34
7 Koncertní místa v Plzni.....	36
7.1 Dům hudby.....	36
7.2 Masné krámy.....	36
7.3 Velká synagoga.....	37
7.4 Divadlo J. K. Tyla.....	37
8 Pohled na sborový život.....	38

Závěr

Resumé

Seznam použité literatury

Seznam příloh

Přílohy

Úvod

Téma mé bakalářské práce je Sborový život v Plzni po roce 1989. Sám pocházím z Plzně a v období mých studií jsem byl členem Plzeňského akademického sboru pod vedením Mgr. Víta Aschenbrennera Ph.D. na Pedagogické fakultě v Plzni. Využil jsem tedy kontakty, které jsem nabyl v Plzeňském akademickém sboru k získání informací, jež jsem později zpracoval. Postupem času jsem zde dokázal hlouběji vnímat hudební prostředí sborového života. Ve své práci si kladu za cíl podat přehled o celkovém sborovém životě v Plzni. Píši o nejúspěšnějších představitelích v podobě sborů, osobností, institucí a propagátorů v letech 1989-2015.

V první kapitole uvádím vývoj smíšených pěveckých sborů s repertoárem světské a duchovní hudby. Snažím se o podrobný výčet činností jednotlivých sborů, podle získaných informací. Historii sborů zestručňuji, ale přesto nastiňuji důležité události z hudebního života. Druhá kapitola je zaměřena na dětské pěvecké sbory. U některých sborů se vyskytují výrazné osobnosti, většinou se jedná o sbormistry či zakladatele sborů.

Třetí a čtvrtá kapitola obsahuje údaje o ženských a mužských sborech.

Zbylé kapitoly nepatří konkrétním sborům, ale ukazují produkty sborového života. V těchto kapitolách si můžeme udělat přehled o tom, kde všude se můžeme setkat se sborovým životem.

Poslední kapitola popisuje můj vlastní pohled na sborový život v Plzni. Vždy jsem se snažil kontaktovat samotného sbormistra nebo člena daného sboru. Většinou jsem se setkal s přízní a bylo mi poskytnuto mnoho stěžejních informací, z kterých vyplývá tato práce. Informace jsem získal z osobního setkání, elektronicky nebo telefonicky.

1 Smíšené pěvecké sbory

Smíšené sbory zde rozdělují podle světského a duchovního repertoáru. Neznamená to však, že sbory do druhé oblasti nezasahují, ale více úsilí věnují svému původnímu zaměření. Často se setkáváme s tím, že sbor zpívající světskou hudbu nacvičuje mešní nebo jiné liturgické skladby. Pro duchovní sbory už není, tak často typické nacvičení světské tvorby.

1.2 Smíšené sbory zaměřené na světskou hudbu

1.2.1 Česká píseň

Česká píseň je amatérské pěvecké těleso, které působí v Plzni přes šedesát let. V současné době má sbor 37 členů, ale potýká se s nedostatkem mužského zastoupení. Sbor působí jako nezisková organizace a může tak čerpat dotace na svoji činnost¹. Za dobu svého působení uspořádal desítky možná i stovky koncertů, na kterých předvedl skladby všech hudebních období od renesance až po současnost, spolupracoval s nejvýznamnějšími tělesy působícími na našem území, získal řadu ocenění a oslovil širokou posluchačskou obec. Přínos sboru spočívá převážně v oživení kulturních aktivit v Plzni a okolí. Česká píseň je synonymem pro kvalitní pěvecké amatérské těleso.

HISTORIE

Vznik České písně se traduje k roku 1954. Zakladatelem byl Zdeněk Lukáš. Založení souvisí s Československým rozhlasem, hledající pěvecké těleso, které bude uvádět lidové písně pro svá vysílání. V prvních letech spolupráce provedla Česká píseň mnoho lidových písní v úpravách českých skladatelů.

¹ Ústní informace o činnosti sboru, [Alena Holecová] [Mánesova 1952/29,Plzeň] [31.3.2015]

Můžeme říci, že krom pěvecké kvality, měla zásadní vliv pro sbor pozice sbormistra. Od založení stál řadu let v čele České písně Zdeněk Lukáš. Ten od kolektivu vyžadoval nadstandardní pěvecké kvality, které byly přijaty a sbor tak mohl kvalitativně růst. Do roku 1960 přibyla v repertoáru náročnější díla českých skladatelů. V roce 1960 uskutečnil sbor svůj první zájezd do zahraničí a to do Vídně. S pohledem do minulosti spatříme zpětnou vazbu, jak působil sbor na hudební projev tehdejšího sbormistra. Zdeňka Lukáše již v ranném období České písně začal upravovat lidové písně, které do dnes patří k nejhranějším skladbám českých sborů. V polovině 60. let odchází ze zdravotních důvodů z pozice sbormistra a jeho uvolněné místo zaplňuje Jaroslav Krček. Pod vedením nového sbormistra těleso nadále patří k předním sborům v České republice. Sbor navštěvuje festivaly, zúčastňuje se předních pěveckých soutěží a také vyráží do zahraničí. V roce 1965 a 1966 navštěvuje Maďarsko, Velkou Británii a Německo.²

V roce 1968 opět usedá na sbormistrovské křeslo Zdeněk Lukáš. Posléze nahrává Česká píseň svoji první gramofonovou desku. V dalších letech sbor hostuje v Německu, Holandsku a v roce 1972 ve Španělsku. Právě ve Španělsku získává Zdeněk Lukáš cenu za nejlepšího sbormistra. Krátce po koncertu k 20. výročí založení sboru je zakázáno Zdeňku Lukášovi věnovat se hudební činnosti, což má za následek rozpad sboru na několik let.

K obnovení sborové činnosti se zapřičinil talentovaný sbormistr Zdeněk Vimr, který do té doby řídil Dívčí pěvecký sbor pedagogické fakulty. Zdeněk Vimr doplnil Českou píseň o nové členy a během několika měsíců pečlivé práce navazuje na úspěchy svých předchůdců. Zajímavostí je, že se tajně schází se Zdeňkem Lukášem, přičemž spolupracují při výběru a nácvičku sborových skladeb. Do roku 1989 přibyla na repertoáru náročné skladby jako je *Korunovační mše*, *Česká mše vánoční*, *Lužanská mše*, *Velká mše c moll* a další skladby.³ V tomto období sbor vyjíždí na další zahraniční i tuzemské koncerty.

Rok 1989 byl pro sbor v podobě mnoha změn. Myslím tím listopadovou revoluci, ale i jiné události. V březnu roku 1989 zvítězila Česká píseň v soutěži *Písně přátel* v kategorii komorních sborů. Září přineslo pro sbor první účast v mezinárodní soutěži Bohemia Cantat. Na konci roku dochází k odchodu Zdeňka Vimra z České písně a s ním opouští

² FIALA, Jaroslav. *Úspěšné půlstoletí pěveckého sboru Česká píseň*. 2004. vyd. Plzeň, 2004. ISBN 80-7043-336-1, s. 8

³ Ústní informace o činnosti sboru, [Zdeněk Vimr] [Úslavská 46, 33203, Štáhlavy] [30.3.2015]

sbor početná skupina zpěváků, což má za následek vznik nového pěveckého souboru s názvem Nová česká píseň.

ČESKÁ PÍSEŇ PO ROCE 1989

Po odchodu Zdeňka Vimra a rozdělení sboru na dvě tělesa přichází pro Českou píseň poněkud náročné období. Česká píseň usilovně hledá nového sbormistra a nachází jej v Ivanu Paříkovi, pod jehož vedením absolvuje první koncerty po rozpadu. Sbor, doplněn o nové členy, pilně zkouší a již v květnu 1990 zpívá v chrámu svatého Bartoloměje. Z několika dalších koncertů, realizovaných do konce roku, vyčnívá mimo jiné i svou mediální odezvou ten v Masných krámech. Vánoční akce se potom nesou ve znamení České mše vánoční Jakuba Jana Ryby. Ještě téhož roku předává Ivan Pařík svoji funkci sbormistra Pavlu Chaloupkovi.

Pavel Chaloupka vedl sbor necelých devět měsíců do září 1991. I za tak krátkou chvíli se mu daří zdvihnout a vymodelovat kvalitu hlasů. Pod jeho vedením sbor koncertuje v západních Čechách a účastní se mezinárodního pěveckého festivalu v Rakousku, kde získává ve dvou kategoriích druhé a třetí místo a sklízí zasloužené ovace. Po tomto úspěšném zájezdu Pavel Chaloupka Českou píseň opouští a vedení se ujímá člen sboru Lubomír Henrych. Ten ve své funkci setrvá po několik let.⁴

Sbormistr připravil nový repertoár k zimnímu období roku 1991. Mezi nacvičené skladby patřila *Česká mše Vánoční*, *Parabola Salomonis* nebo *Missa brevis* Zdeňka Lukáše. S tímto repertoárem vyjíždí sbor na známá koncertní místa našeho kraje. Na začátku roku 1992 sbor nahrál první album. V rámci festivalu Smetanovské dny dochází k první konfrontaci po rozdělení České písně a Nové české písně a to rovnou při společném koncertu. V průběhu léta sbor křtí své album, hostí italský sbor Coro Citta di Forli a navštěvuje Rakousko, kde se účastní plavby po Dunaji. Rok 1993 je ve znamení životního jubilea Zdeňka Lukáše, což ovlivňuje repertoár sboru na celý rok. České písně sám Zdeněk Lukáš věnoval skladbu *Plynutí času*. V tomto roce se uskutečnil zahraniční zájezd do Itálie, kam je pozval sbor Coro Citta di Forli, který hostoval v Plzni minulého roku. Sbor

⁴ FIALA, Jaroslav. *Úspěšné půlstoletí pěveckého sboru Česká píseň*. 2004. vyd. Plzeň, 2004. ISBN 80-7043-336-1, s. 18

stačil ještě do konce roku získat třetí místo na festivalu v Jihlavě a uskutečnit několik menších koncertů. Hned po novém roce vyjíždí Česká píseň do Holandska, kde hostuje na světové premiéře skladby Karla Husy. Nabitý náročný program pokračuje oslavami k čtyřicátému výročí České písně, ke kterému vydává své druhé album. Výročí se uskutečnilo na plzeňské radnici a bylo skvěle dramaturgicky řešeno. V síni zazněly skladby Giovanni Pierluigiho da Palestriny, Francise Poulence či Zdeňka Lukáše. Program byl doplněn spirituálními skladbami Jana Málka. Rok 1994 končí zahraničním zájezdem do Německa.⁵ V dubnu 1995 je Česká píseň pozvána k programu oslav 700 let města Plzně. V této době došlo k vnitřním sporům ve sboru a i následkem těchto nesrovnalostí přichází roku 1996 jako druhý sbormistr Roman Michálek. V květnu stejného roku zavítala Česká píseň pod vedením obou sbormistrů na ostrov Jarsey v USA, kde vystupovala s velkým úspěchem. Vzápětí opouští sbor Lubomír Henrych a přenechává vedoucí pozici Romanu Michálkovi.

Nový sbormistr přidal do repertoáru skladbu *Jesu, meine Freunde* Johanna Sebastiana Bacha, *Veni, Veni Emmanuel* Zoltána Kodály a *Stabat Mater* Františka Xavera Tůmy. S tímto repertoárem se představil na koncertech po západních Čechách. K vánočním koncertům roku 1997 přibírá studenty plzeňské konzervatoře. Na začátku dalšího roku zapojuje do repertoáru nové skladby *Odi et Amo* Carla Orffa nebo *Českou píseň* Bedřicha Smetany. S tímto doplněným repertoárem uskutečnil sbor jen jeden koncert v Přešticích. Po koncertu v Přešticích odchází z funkce sbormistra Roman Michálek, který se ukázal jako příliš mladý k vedení sboru. Jeho funkci obsadil na další čtyři roky zkušenější Adam Viktora.

Adam Viktora aktivně přistoupil ke své činnosti v září 1998 a již po několika dnech vedl sbor na koncertu ve vesničce Úterý, na nějž navazoval koncert k 70. výročí narození Zdeňka Lukáše. Na počátku roku 1999 čekal Českou píseň koncert k výročí narození Petra Ebena, kde zpívala skladby oslavence Petra Ebena. Hlavním vrcholem se stala skladba *De Tempore*. Následně sbor čekal benefiční koncert v plzeňské Velké synagoze se západočeskými sbory. Velkým úspěchem skončila účast sboru na pěvecké soutěži v Hradci Králové, kde získal zlatý diplom pro vítěze. Pěvecká kvalita České písně je kladně

⁵ FIALA, Jaroslav. *Úspěšné půlstoletí pěveckého sboru Česká píseň*. 2004. vyd. Plzeň, 2004. ISBN 80-7043-336-1, s. 23

hodnocena kritikou stejně jako počínání nového sbormistra. Na podzim se koná zájezd do Bretaně, kde získala obdiv skladba Petra Ebena *De Tempore*. Na konec roku si Adam Viktora připravil premiéru nastudovaného Mozartova *Requiem*, který se stal velkou událostí. Úspěšně se uskutečnil také koncert v chrámu svatého Bartoloměje. V zimním období byla na programu především *Česká mše vánoční*.

V dubnu 2000 hostila Česká píseň mužský sbor z Bretaně. Pro hosty připravila třídílný koncertní program. V tomto roce dochází k nastudování koled Benjamina Brittena a k cyklu koncertů s jarní tematikou. Sbor využil koledy i na festivalu v Rakousku, kde se ještě představil s písněmi českých skladatelů. V duchu koled Benjamina Brittena proběhl celý rok 2000. Do konce svého působení v České písni stihl Adam Viktora zájezd do Německa, nacvičil *Lužanskou mši* Antonína Dvořáka, *Cecilskou mši* Charlese Gounoda a *Velkou mši c moll* Jana Dismase Zelenky⁶. Na konci roku odchází Adam Viktora z pozice sbormistra a novým sbormistrem se stává Jiří Štrunc.

Na začátku roku 2002 Jiří Štrunc nacvičuje Dvořákův *Te Deum*. Skladbu uvedl v Karlových Varech s místním symfonickým orchestrem. Nepříliš dobře skončila účast sboru na mezinárodním festivalu pěveckých sborů „Jaro se otvírá“ v Českém Krumlově, kde se Česká píseň neprosadila. Jiří Štrunc vedl sbor dalších šest let do roku 2008. Během jeho působení ve sboru Česká píseň často koncertovala. V roce 2003 je sbor pozván na mezinárodní festival do Maďarska. K nejzdařilejším patří koncert k 50. výročí založení sboru v plzeňské Velké synagoze, kde zpíval společně s Novou českou písni. Repertoár tvoří známé skladby z dob minulého sbormistra. Často je hrána *Lužanská mše*, *Requiem* a *Korunovační mše* od Mozarta. O vánocích každoročně bývá uváděna *Česká mše vánoční*. Celkově se dá říci, že sbor pod vedením Jiřího Štrunce tíhne k duchovní hudbě. Ačkoli byl Jiří Štrunc skvělý hudebník, nikdy nezopakoval úspěch, kterého dosáhl Adam Viktora s Mozartovým *Requiem*. V roce 2009 nastupuje nový sbormistr Vojtěch Jouza, který působí v České písni do dnes. Vojtěch Jouza pokračuje v nácvičce převážně duchovních skladeb a stejné návyky panují nyní. Velké mešní skladby či Mozartův *Requiem* jsou stálou součástí kmenového repertoáru sboru. V roce 2014 sbor oslavil šedesáté výročí vzniku. Oslavy proběhly v Měšťanské besedě v Plzni. Výroční koncert měl úžasnou atmosféru.

⁶ FIALA, Jaroslav. *Úspěšné půlstoletí pěveckého sboru Česká píseň*. 2004. vyd. Plzeň, 2004. ISBN 80-7043-336-1, s. 28

V rámci oslav vystoupil sbor v Praze s Českou filharmonií, což můžeme považovat za vrchol činnosti amatérského sboru.⁷

Vojtěch Jouza

Vojtěch Jouza se narodil 30. srpna 1966. Vystudoval hru na hoboj na pražské konzervatoři a dirigentství na Akademii múzických umění. Mezi lety 1989 – 1991 působil jako sólista na anglický roh v Symfonickém orchestru FOK. V roce 1992 nastoupil jako hobojista České filharmonie. V České filharmonii působí do dnes. Své první vedoucí a dirigentské zkušenosti nabral v Pražském barokním souboru, který sám založil. S tímto souborem často vyráží do Japonska. Vojtěch Jouza dále založil sbor En Arché, kde byl sbormistrem a dirigentem. Ve své dirigentské kariéře spolupracoval s mnoha výraznými tělesy české hudební scény, k nimž patří například Česká filharmonie, Filharmonie Bohuslava Martinů, Plzeňská filharmonie nebo slovenská Státní filharmonie Košice.

V roce 2009 se stává vedoucím sboru Česká píseň v Plzni. Hudebně tíhne k duchovní hudbě a od toho se odvíjel i repertoár České písně. Se sborem drží v repertoáru klasické skladby Dvořáka, Smetany, Mozarta, Lukáše z dob minulých sbormistrů.

Zdeněk Lukáš (1928- 2007)

Zdeněk Lukáš se zapsal do hudební historie jako dokonalý, všestranný hudebník, skladatel a sbormistr, který disponoval neuvěřitelnou nápaditostí a pracovitostí. Hudební talent se u Zdeňka Lukáše začal projevovat již v ranném mládí. Mimo jiné působil jako pedagog a také jako produkční stanice Českého rozhlasu. Jeho díla patří k nejhranějším skladbám současné vážné hudby. Zdeněk Lukáš byl nejvíce ovlivněn folklórem, ale neznamená to, že opomíjel skládat svá díla jiných žánrů a technik. Nebyly mu cizí ani praktiky s elektroakustickou hudbou. V roce 1954 založil smíšený sbor Česká píseň. V autorově repertoáru můžeme nalézt sedm symfonií, několik oper a oratorií, koncerty pro

⁷ Ústní informace o činnosti sboru, [Alena Holecová] [Mánesova 1952/29,Plzeň] [31.3.2015]

instrumentální či vokální tělesa. Je autorem hudby k filmu Kulový blesk. Za svoji celoživotní činnost byl mnohokrát oceněn u nás i v zahraničí. Mezi oceněné skladby patří *Parabola Salomonis* v soutěži Ernest Bloch Competition ze Spojených států amerických nebo jeho *Symfonie č. 5*, na soutěži Premio Città di Trieste. Z ocenění, které získal na našem území, můžeme vyzdvihnout vydané Českým hudebním fondem za skladbu pro osmihlasý smíšený sbor s názvem *Podej mi ruku* nebo ocenění za skladbu *Pocta tvůrcům* na mezinárodním festivalu v Jihlavě. Krom toho získal cenu Ochranného svazu autorského za nejčastěji živě hranou uměleckou skladbu.⁸

1.2.2 Nová Česká píseň

Smíšený sbor Nová česká píseň patří mezi amatérskými tělesy k těm nejlepším v České republice. Sbor disponuje vyváženou členskou základnou, což má za následek zajímavě barvitý projev. Členskou základnu tvoří nejčastěji bývalí studenti hudby a pedagogiky. Sbor je organizátorem koncertů a tyto koncerty pořádá jako nezisková organizace, zapsaný spolek. Je podporován z grantových prostředků Plzeňského kraje. Ve své čtvrtstoleté historii byl oceněn na domácí i zahraniční scéně, zúčastnil se mnoha festivalů a zahraničních zájezdů a natočil šest alb. Nová česká píseň je již v takové pozici, že si koncerty může vybírat.

V poslední době se přidává k významnějším koncertům či koncertům s odpovídající dramaturgií. Způsob vedení a repertoár sboru nejsou změněny několik let.

Smíšený pěvecký sbor Nová česká píseň vznikla v lednu roku 1990 po odchodu Zdeňka Vimra z vedoucí pozice sbormistra České písně. Společně se sbormistrem odešla početná skupina členů, která tvořila základní kostru nově vzniklého tělesa. Vznik nového pěveckého souboru neproběhl bez emocí. Samotný odchod Zdeňka Vimra z České písně provázely dohady a nejasnosti, na veřejnost nepronikla žádná jistá zpráva ohledně jeho

⁸ VIMR, Zdeněk (ed.). Zdeněk Lukáš, hudební skladatel. Praha : ASN repro, 2010, ISBN 978-80-85468-00-7, s. 5

odchodu. Tyto spekulace uzavřela Hana Fialová článkem Jak je to s Českou písní, kde reagovala na aktuální rozchod.

„K rozchodu dochází z důvodů výhradně uměleckých. Nedošlo ani k rozpadu ani k zániku sboru, stalo se pouze to, že se Česká píseň rozhodla pro umělecky náročnější cestu a zárukou dalšího růstu úrovně sboru je pro Českou píseň nový sbormistr.“⁹

Nejen odchod sbormistra a pěvecké části sboru byl jediným problémem. Nové těleso shromážděné kolem Zdeňka Vimra přijalo název Nová česká píseň. To se samozřejmě nelíbilo představenstvu České písně, které podalo protest k hlavnímu orgánu Unie českých pěveckých sborů.¹⁰ Unie stížnost zamítla a Nová česká píseň mohla nadále schválený název užívat. Po doplnění dalších zájemců, zahájila svoji pěveckou činnost.

Sbor připravil první vystoupení již na květen roku 1990 společně se sušickým Svatoborem. Jako první významnou skladbu nacvičil *Korunovační mši* od Wolfganga Amadea Mozarta, kterou předvedl společně s Plzeňským komorním orchestrem v kostele svatého Jana Nepomuckého u redemptoristů. V podzimních měsících zavítal na národní soutěž pěveckých sborů do Jihlavy, kde získal druhé místo. Sbor nachází řadu příležitostí ke koncertování o vánočních svátcích a při různých církevních obřadech. Nejhranější skladbou tohoto období je *Česká mše vánoční* Jakuba Jana Ryby. Pro rok 1991 je stěžejní skladbou sboru *Lužanská mše* Antonína Dvořáka. Sbor v témže roce podnikl zájezdy do Francie a Belgie, které se setkaly, možná i díky politickým změnám v našem státu, s velkým zájmem. V zimním období sbor koncertoval jako každoročně při příležitosti vánočních svátků.

Během dalších let sbor absolvoval řadu zájezdů, koncertů a soutěží u nás i v zahraničí. V těchto letech byl patrný zájem o *Lužanskou mši* a menší skladby Zdeňka Lukáše. Sbor vycestoval na koncerty do Španělska,¹¹ zavítal opět ke svým přátelům do Francie, Švédska,

⁹ FIALA, J. K půlstoletí pěveckého sboru Česká píseň. Hudební rozhledy, 2005, roč. 58, č. 2, s. 18-. ISSN: 0018-6996. Druh: ČLÁNEK. Jazyk publikace: Cze

¹⁰ Unie českých pěveckých sborů je střešní organizace pro sborový zpěv v České republice k podpoře, propagaci a sdružení.

¹¹ Ústní informace o činnosti sboru, [Zdeněk Vimr] [Úslavská 46, 33203, Štáhlavy] [30.3.2015]

Dánska či Německa. V Německu se zúčastnil pěvecké soutěže, v níž obdržel zlatý diplom. Nová česká píseň je od roku 1992 častým účastníkem mezinárodního festivalu Smetanovské dny, kde v tomto období uváděla svoji Lužanskou mši. V roce 1992 sbor úspěšně absolvoval národní soutěž v Jihlavě a získal první místo. V roce 1994 nahrál sbor své první album, což se stalo jednou ze stěžejních událostí roku. Rok 1995 se ukázal jako mimořádně úspěšný. Na Smetanovských dnech Nová česká píseň předvedla spolu s japonským sborem písně Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany. Dalším výrazným počinem bylo nastudování sedmidílného *Requiem per coro misto* Zdeňka Lukáše, realizace alba a následný zájezd do italského Trestu.

V dalším období drží sbor svoji kvalitu. Na Smetanovských dnech získává stále větší prostor, každoročně se účastní soutěže v Jihlavě, je zván ke koncertům po celé České republice i v zahraničí. Během následujících čtyř let vyjíždí sbor do Belgie, Francie, Německa, Rakouska, kde předvádí skladby ze svého kmenového repertoáru. Mezi tyto skladby patří *Lužanská mše*, liturgické skladby Zdeňka Lukáše, *Requiem* Zdeňka Lukáše nebo *Velká mše c moll* Wolfganga Amadea Mozarta, kterou sbor nastudoval v roce 1999.¹² V témže období započala účast sboru na oblíbených koncertech u Západočeského muzea.

Nové tisíciletí přináší další zážitky, koncerty a zájezdy. Na počátku roku 2000 se sbor opět účastní Smetanovských dnů, předvádí zde svůj osvědčený repertoár (*Lužanská mše* a Lukášovo *Requiem*). Následuje koncert k desátému výročí vzniku. Rok vrcholí zájezdem do Spojených států amerických, kde sbor účinkuje na sedmi koncertech na území čtyř různých států. Pro americké publikum jsou připraveny skladby českých autorů. Sbor je i ve 21. století zván do zahraničí na festivaly a soutěže. Nová česká píseň zavítala opět do Německa, Rakouska, Francie, Španělska, Anglie. Právě v Anglii proběhl asi nejvýznamnější koncert, kam byl sbor pozván na prestižní hudební Ryedale festival, kde zazněla hudba Antonína Dvořáka a Zdeňka Lukáše. Ve stejném roce 2004 sbor nastudoval mešní skladbu *D dur* Antonína Dvořáka. V současné době sbor spolupracuje a koncertuje s mnoha tělesy z České republiky. Jedním z těchto těles je operní sbor divadla J. K. Tyla. V průběhu roku 2006 Nová česká píseň společně s operním sborem nacvičila Mozartův

¹² FIALA, Jaroslav. *Úspěšné půlstoletí pěveckého sboru Česká píseň*. 2004. vyd. Plzeň, 2004. ISBN 80-7043-336-1, s.33

Requiem. V roce 2011 se dostalo sboru velké pocty, mohl se podílet na premiéře *Symfonie* č. 5 pro sóla, sbor a orchestr amerického skladatele Daniela Asii.

Zdeněk Vimr

Zdeněk Vimr patří neodmyslitelně k plzeňskému sborovému životu. Studoval v Plzni na Pedagogické fakultě, kde také po svém studiu působil do roku 2013. Své docentské zkoušky složil na Ostravské univerzitě koncertem s Novou českou písní. Zdeněk Vimr byl blízkým přítelem Zdeňka Lukáše. Právě Lukášova tvorba Zdeňka Vimra podstatně ovlivnila. V roli sbormistra České písně i Nové české písně často používal Lukášovy skladby a tyto stále patří k repertoáru obou sborů. Od roku 1994 je také sbormistrem operního sboru divadla J. K. Tyla, s kterým nacvičil již několik desítek oper a často vyjíždí na zahraniční vystoupení. Operní sbor také vedl při slavnostním otevření Nového divadla v Plzni¹³.

Zdeněk Vimr byl za svoji práci několikrát oceněn. Je vlastníkem národní sbormistrovské ceny Ferdinanda Vácha. S Českou písní a s Novou českou písní získal zlaté pásmo na mezinárodním festivalu v Jihlavě. Zastává také členskou funkci v grantové komisi Ministerstva kultury a je součástí přípravného výboru Festivalu sborového umění v Jihlavě.

1.2.3 Canticorum

Smíšený pěvecký sbor Canticorum byl založen z popudu bývalých členů dětského sboru Jiříčky na přelomu let 1988 - 1989. S nástupem nové sbormistryně Mgr. Veroniky Hanšové funguje již jako větší těleso. V roce 2008 se sbormistryní stává Mgr. Anastázie Šourová, která má za sebou vzdělání na Katedře hudební kultury Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni pod vedením Zdeňka Vimra. Zdeněk Vimr občas asistuje při rozboru a nácvičce skladeb. Sbor se v současnosti může chlubit řadou úspěchů a

¹³ Ústní informace o činnosti sboru, [Zdeněk Vimr] [Úslavská 46, 33203, Štáhlavy] [30.3.2015]

množstvím pozitivních recenzí jak z řad odborné, tak i laické veřejnosti. Smíšený pěvecký sbor Canticorum též pořádá festival sborového zpěvu Plzeňské Notování.¹⁴ Členskou základnu sboru tvoří v současné době přibližně 40 mužů a žen, kteří boří hranice konvenčních představ o sborovém zpěvu. V odborných kritikách je velmi často zmiňována velmi dobrá hlasová kultura, rytmická přesvědčivost a intonace či využívání pestré hlasové škály. Repertoár sboru zahrnuje všechny možné hudební žánry od hudby klasické, duchovní a lidové až k populárním skladbám, zajímavě vyznívajícím v kombinaci s energickým beatboxem Jana Melichara. Funkci stálé klavíristky souboru pak plní absolventka Janáčkovy akademie múzických umění Eva Vimrová.

Název sboru – Canticorum – není zvolen náhodně, nýbrž pochází z latiny a ve volném překladu se dá vyložit jako: „Ti, kdož zpívají“.

¹⁴ Srv. kapitola 5.2

1.3 Smíšené pěvecké sbory - duchovní hudba

Můžeme říci, že ve 20. století byla duchovní hudba zastoupena na dobré umělecké úrovni ve všech velkých plzeňských kostelech a tak je tomu i v současné době. Dokonce lze díky uvolněným společenským poměrům pozorovat pozvolný vzestup úrovně sborů i zájmu publika.

1.3.1 Hudba na plzeňských kůrech

Provozování duchovní hudby v Plzni má dlouhodobou tradici. Bohužel se setkáváme ne s příliš širokou základnou pramenů v dobách ranného období kůrů v Plzni. Díky nedostatečné publicitě a v minulém režimu i určité perzekuci můžeme za udržení a vzestup této disciplíny děkovat hrstce nadšenců jako byl Josef Milt nebo Norbert Kubát. Informace z minulosti proto čerpáme z neoficiálních zdrojů a osobních archivů.¹⁵ Vrcholné období provozování duchovní hudby spadá do meziválečných let. V této době stáli v čele sborů profesionální hudebníci a to mělo pozitivní dopad na celkové výsledky. Po druhé světové válce přichází jakýsi úpadek plzeňských kůrů. Je zapříčiněn dvěma faktory: Krátce po sobě zemřeli regenschori¹⁶ kostela svatého Jana Nepomuckého a regenschori kostela Panny Marie Růžencové. Druhým faktorem byl totalitní režim, který potlačoval duchovní smýšlení obecně. Mnozí sbormistři, ale nejen oni, museli pracovat pod nátlakem a obávat se o svoji svobodu.

Kolem roku 1985 se sovětskou perestrojkou zavanul také u nás čerstvý vánek sociálního uvolnění a činnost kostelních sborů mohla zpět nabývat svoji ztracenou přízeň. Zpočátku stojí v čele pěveckých těles amatérští hudebníci, kteří postupně obnovují základní kostru duchovní hudby. Díky jejich vytrvalé a houževnaté činnosti úroveň sborů roste. Sbormistři

¹⁵ FIALA, Jaroslav. *Duchovní hudba na Plzeňských kůrech: Katolické kostely 1900 - 2000*. 2006. vyd. Plzeň, 2010. ISBN 80-7043-471-6, s.5

¹⁶ Regenschori či ředitel kůru je funkce vedoucího chrámového sboru. Jeho úkolem je zajišťovat hru na varhany, vést sbor a jeho zkoušky, vést archiv sboru a též archiv rozšiřovat vlastními skladbami a interpretacemi.

se nebojí nacvičovat těžký repertoár, který je určen pro profesionální pěvce a podílí se na významnějších projektech, což může být také jeden z důvodů nárůstu zájmu.

Častý je vznik takzvaných schol¹⁷ při různých katedrálách či kostelech. Nejvýznamnějšími místy, kde se rozvíjela duchovní hudba je katedrála svatého Bartoloměje, kostel svatého Jana Nepomuckého zvaný také u redemptoristů a kostel panny Marie Nanebevzatí.

1.3.1.1 Kůr katedrála svatého Bartoloměje

Kůr kostela svatého Bartoloměje je historicky považován za hybnou sílu chrámové hudby v Plzni. Pracovali zde na vedoucích pozicích významné osobnosti, které svým menším či větším dílem přispěli k uchování duchovní hudby do dnešní podoby. Prvními takto výraznými osobnostmi byli František Mates, který vedl kůr v polovině 19. století a po něm ve funkci regenschoriho nastupující Norbert Kubát. Během 20. století kůr vzdoroval mnoha nepříznivým okolnostem stejně jako všechny duchovní instituce v Plzni. V současné době působí při katedrále dva kvalitní sbory.

Schola katedrály sv. Bartoloměje

Schola při katedrále sv. Bartoloměje spadá mezi amatérská hudební tělesa a pracuje se smíšeným pěveckým sborem. Hlavní náplň sboru je pravidelná služba zpěvem při nedělních katedrálních bohoslužbách. Při katedrále (dříve chrámu) svatého Bartoloměje působí Schola od podzimu roku 1986. V současné době má sbor patnáct členů.

Obecně se dá říci, že kmenový repertoár scholy je vokální polyfonie a skladby a cappella z repertoáru české duchovní hudby. Přes převážné zaměření na hudbu katolické duchovní tradice schola rozvíjí přátelské vztahy také s evangelickým prostředím v Plzni, obzvláště se Západním sborem Českobratrské církve evangelické, a svůj repertoár oživuje mnohými skladbami z evangelických hudebních zdrojů. Ve spolupráci s literátským bratrstvem

¹⁷ Scholy jsou pěvecké kostelní sbory

navazuje schola také na tradici českých rorátů a pravidelně se v adventní době účastní nedělních mší s rorátními zpěvy.¹⁸

Resonance

Resonanci založil, ještě pod kostelem u redemptoristů, jeden z členů bývalého sboru Josef Julius koncem 70. let minulého století. Později se stala Resonance hlavním sborem při chrámu svatého Bartoloměje. V kmenovém repertoáru se objevovaly skladby Františka Xavera Brixiho, *Korunovační mše* Wolfganga Amadea Mozarta nebo *Lužanská mše* Antonína Dvořáka. Nesmím zapomenout na sbory oblíbenou *Českou mši vánoční*. Po roce 1989 začíná pořádat sbor vlastní koncerty mimo prostory katedrály svatého Bartoloměje. Mezi nejúspěšnější patří ten v kostele svatého Mikuláše v Praze.

V roce 1995 opouští sbor Josef Julius a na krátkou dobu nahradil místo sbormistra Josef Hruška. Po krátkém působení Josefa Hrušky přebíral sbor na tři roky Adam Viktora. Ten kladl na těleso značné nároky. Drží se osvědčeného repertoáru *Lužanské mše* či *Missa pastralis* Františka Xavera Brixí¹⁹.

V roce 1999 se stává sbormistryní výrazná osobnost plzeňského kulturního života Jitka Chaloupková. Pod novou sbormistryní Resonance nacvičila řadu duchovních skladeb, například *Christus nobis natus est* Josefa Norberta Segera. *Lužanská mše* stále patřila do kmenového repertoáru a k tomu připadla vánoční mše Miroslava Venhody. V roce 2002 přišel místo Jitky Chaloupkové Miroslav Pšenička. K vedení kůru dostal také odpovědnost za vedení všech chrámových hudebníků plzeňské diecéze²⁰. Jeho úkolem je zajišťovat komplexní stránku bohoslužeb, ale také pracovat a organizovat varhaníky a sbory ve farnosti. V roce 2006 se uskutečnil koncert k výročí úmrtí Wolfganga Amadea Mozarta, na jehož počest společně nacvičily plzeňské sbory mistrovu Korunovační mši.

¹⁸ Písemná informace o činnosti sboru, [Petr Kryl] [Schola od sv. Bartoloměje, náměstí Republiky, 301 00 Plzeň] [2.3.2015]

¹⁹ FIALA, Jaroslav. *Duchovní hudba na Plzeňských kárech: Katolické kostely 1900 - 2000*. 2006. vyd. Plzeň, 2010. ISBN 80-7043-471-6, s.29

²⁰ Diecéze je správní jednotka církve s *episkopální* strukturou, v jejímž čele stojí biskup s úřadem a sídlem nazývaným biskupství. Podřazenou jednotkou diecéze jsou obvykle farnosti.

1.3.1.2 Kůr kostela Nanebevzetí panny Marie

Schola u Františkanů

Již na začátku 20. století působil na tomto kůru velice kvalitní pěvecký soubor, který vedl Josef Milt. Pod jeho vedením vzrůstá kvalita sboru a zájem o duchovní hudbu. V meziválečné době měl sbor více jak 40 členů. Josef Milt vedl sbor až do počátku 80. let dvacátého století, byť v mezidobí 70. – 80. let dochází k utlačování sborového zpěvu režimem. Po odchodu Josefa Milta přebrala vedení nově vzniklého sboru Schola u Františkanů Anděla Florianová, která pochází z hudební rodiny Hrubíků.²¹ Pod jejím vedením se sboru dařilo a připravila závažnější sborové duchovní skladby k jednotlivým obdobím církevního roku. V této době se již pohybujeme v 90. letech minulého století. Schola nacvičuje mešní skladby převážně českých skladatelů jako je František Xaver Brixl, Jakub Jan Ryba, Adam Václav Michna z Otradovic a další. Krom mešních skladeb zpívají mnoho menších duchovních skladeb. Sbor se zaměřuje na hudbu všech slohových období od renesance až po současnost. Svůj repertoár předvedl v kostelech po západních Čechách a podílel se na církevních slavnostech, jakýmiž jsou výroční založení diecéze nebo kněžská svěcení. Ze Scholy u Františkanů vznikl později pěvecký sbor Vox Imperfekta.

Vox Imperfekta

Komorní smíšený sbor Vox Imperfekta založil v roce 2006 Pavel Dolanský a vede jej do dnes. Vznik sboru je spojován se scholou při kostele Nanebevzetí panny Marie. Do repertoáru sboru spadá duchovní hudba z období renesance, baroka, romantismu a 20. století od J. S. Bacha, A. V. Michny z Otradovic, Orlanda di Lassa a mnoho dalších. Obsazení sboru není silné a tvoří jej pět žen a pět mužů. Svoji koncertní činnost předvádí většinou v prostorách kostelů či chrámů. Vox Imperfekta je častým účastníkem na různých charitativních akcích a benefičních koncertech. Například v minulém roce se sbor zúčastnil koncertu na podporu České Alzheimerové společnosti. Sbor je zván na duchovní festivaly a koncerty Západočeského kraje, kde se setkává a může porovnat s dalšími sbory Plzeňska.

²¹ FIALA, Jaroslav. Duchovní hudba na Plzeňských kůrech: Katolické kostely 1900 - 2000. 2006. vyd. Plzeň, 2010. ISBN 80-7043-471-6, s. 46

Od roku 2009 je stálým členem Evropského festivalu duchovní hudby Šumava-Bayerischer Wald.²²

1.3.1.3 Kůr kostel sv. Jana Nepomuckého

Schola u redemptoristů

Schola působí jako amatérský sbor, který vznikl v roce 1985 při kostele svatého Jana Nepomuckého. Zprvu se jednalo o sbor mužský, později o sbor smíšený. Zakladatelem je Pavel Urban, který sbor po čase opustil a vedení se ujala operní pěvkyně Jitka Jůzková-Mannová. Po Jitce Jůzkové-Mannové převzal řízení Ing. Antonín Švehla.

Z počátku panovaly problémy s častým odchodem zpěváků ze sboru. Postupem času se však sbor stabilizoval a ustálil. Pěvecký sbor nejčastěji zpívá v doprovodu varhan Miroslava Pšeničky nebo Pavla Větrovce. Mezi nastudované skladby patří desítky drobných duchovních písní od Adama Václava Michny z Otradovic, ale také několik dalších mešních skladeb. Pro nás asi nejznámější je *Česká mše vánoční* Jakuba Jana Ryby nebo *Missa pastoralis* Františka Xavera Brixie. V průběhu své existence spolupracoval sbor dokonce s velkým symfonickým orchestrem.²³

1.3.2 Korandův farní sbor a pěvecký sbor

Korandův sbor je farní sbor, který spadá pod Českobratrskou církev Evangelickou. Nesmíme tedy chápat slovo sbor pouze v hudebním smyslu, ale jako obecný název. Pěvecký sbor je součástí Korandova farního sboru.

²² FIALA, Jaroslav. *Duchovní hudba na Plzeňských kůrech: Katolické kostely 1900 - 2000*. 2006. vyd. Plzeň, 2010. ISBN 80-7043-471-6, s.47

²³ *Schola u redemptoristů* [online]. Plzeň, 2008 [cit. 2015-04-04]. Dostupná z: http://www.urede.cz/readarticle.php?article_id=8

Václav Koranda, jehož jméno nese název farního sboru, byl husitským kritickým kazatelem na Plzeňsku. K jeho odkazu se hlásí také dnešní Korandův farní sbor, založený koncem 19. století Karlem Machotkou. Ten se také postaral o stavbu zdejšího kostela, který vyrostl v roce 1935 na nynějším Anglickém nábřeží. Ve více jak stoleté historii můžeme nalézt mnoho farářů, kněží a hudebníků.

Po hudební stránce bylo vždy nejdůležitějším prvkem sboru kvalitní pěvecký doprovod při bohoslužbách a shromážděních, což je cílem i dnes. Pro pěvecký sbor je důležitý varhanický doprovod. Hlavním varhaníkem se stal v roce 1956 František Jílek a svoji práci zastával do roku 1995. Dnes můžeme shledat několik varhaníků nastupující hudebnické generace.

Díky Miroslavu Esterlemu, bratru Vojtěcha Esterleho, začal pěvecký sbor působit ve dvou uskupeních. Na činnost někdejšího mládežnického navazuje dnes komorní sbor *De profundis*, byť s jiným repertoárem směřujícím spíše k spirituálům. Druhý, smíšený vícehlasý sbor se soustředí na skladby vázané k určitým příležitostem. Zejména můžeme vyzdvihnout sváteční bohoslužby či jarní a podzimní nešpory. V současnosti patří mezi zpěváky sboru také ateisté, nacházející oblibu v duchovním zpěvu.

V Korandově farním sboru od roku 2000 vznikají i jiná umělecká uskupení, Mezi významné osobnosti podílející se na vzniku těchto nových uskupení patří Marta Neumannová, Karel Šimr nebo sourozenci Esterlovi.²⁴

Prostory Korandova sboru nabývají na popularitě a jsou stále více vyhledávány organizátory koncertů či festivalů neobsahujících církevní témata. Nyní můžeme říci, že budova Korandova sboru slouží jako koncertní a studijní středisko. Zde byl návštěvníkovi nabídnut koncert například Ivy Bittové, Spirituál kvintet nebo Hradišťanu.

²⁴ ESTERLE, Jan. Historie z hudebního dění. *Korandův sbor* [online]. 2010, s. 1 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://www.koranduvsbor.cz/web/cs/historie/koreny/z_historie_hudby

1.3.3 Touch of Gospel

Pěvecké těleso vzniklo spojením scholy při kostele svatého Martina a Prokopa v Plzni v Lobzích a Touch of Gospel. Sbor vykonává svoji činnost od roku 1991 pod tehdy nově vzniklým Salesiánským střediskem, duchovní organizací zabývající se volnočasovými aktivitami, a zpívá nejprve skladby a cappella²⁵ a jednoduché skladby Adama Michny z Otradovic, později přibírá jednoduchý instrumentální doprovod. Členská základna v této době byla osmičlenná.²⁶ Jako gospelový působí od roku 2002. K ustálenému žánrovému repertoáru vedla složitá cesta.

V meziobdobí 1996 – 2001 sbor hledá svoji tvář a dochází k časté obměně členů. Vzniká stálý instrumentální doprovod ve složení baskytara, akustická kytara, bicí a elektrická kytara (Tato „kapela“ doprovází pěvce dodnes), který dodal duchovní hudbě rockový kabát. Zpočátku nebyla umělecká úroveň tělesa valná. V roce 2001 přibývá členů a sbor se přiklání ke spirituálům a gospelům. V doprovodu kapely znějí známé skladby typu *Happy Day* nevšedně, přinášejí ohlas u posluchačů. Velkou inspiraci a zásadní zlom pro Touch of Gospel přinesla návštěva gospel-workshopu v Plzni. Úroveň sboru prudce vzrůstá. Dnešní repertoár tvoří výhradně již jen Gospelové skladby. Soubor v této podobě nemá nouzi o nabídky ke koncertům, účastní se festivalů. V roce 2008 natočil své prozatím jediné album.

²⁵ Skladby a cappella jsou skladby bez instrumentálního doprovodu

²⁶ *Touch of Gospel: Historie* [online]. Plzeň, 2008 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.tog.cz/historie>

2 Dětské školní sbory

Zájem o sborovou činnost roste, a to napříč sociálními vrstvami. Nárůst zájmu je citelný také v Plzni, kde při základních a základních uměleckých školách vznikají nové sbory. V současnosti je to kolem dvaceti pěveckých těles.

V této kapitole jsem prozkoumal činnost dětského pěveckého sboru Mariella a Plzeňského dětského sboru. Tyto dva sbory jsou nejvýraznějším příkladem plzeňského pěveckého umění. V práci se nezmiňuji o dětském sboru Jiříčky, který též oplývá bohatou historií. Mezi více aktivní sbory patří též sbor Církevního gymnázia, Srdíčka nebo Zpívánky.

2.1 Mariella

Smíšený dětský sbor Mariella založila Marie Nováková v roce 1990 jako pěvecký sbor při 15. základní škole v Plzni. Škola je zaměřená na technicko- umělecké obory. Po čtvrtstoletí činnosti dětského sboru je sbormistryní stále Marie Nováková a pod jejím vedením dosáhla Mariella velkolepých úspěchů. Sbor patří k nejlepším dětským sborům v České republice a je nejčastěji vystupujícím plzeňským sborem v médiích. Repertoár sboru je široký a zaujímá všechna slohová období různých žánrů. Je pořadatelem koncertů, které organizuje pod záštitou 15. základní školy.

Sbor předvedl svoji kvalitu hned v prvním roce své činnosti. Sboristé brzy dokázali nacvičit snazší vícehlasé skladby, které si sami instrumentálně doprovázeli. S tímto repertoárem sbor vyjel na úspěšný zahraniční zájezd do Rakouska. Sbor ve Vídni zazpíval valčík Johanna Strausse Wien, wien, který je nepsanou hymnou obyvatel Vídně. Představení se setkalo s mnoha kladnými ohlasy. Po tomto úspěchu sbor nacvičil nové skladby a ke koncertování se vrací ve školním roce 1992 - 1993, kdy se v repertoáru objevily čtyřhlasé skladby, které jsou velmi náročné pro jakýkoliv dětský sbor. V druhé polovině roku 1992 vystupoval sbor na menších koncertech v Plzni. Na jaře přivítal dětský sbor z Francie a školní rok završil koncertem v Masných krámech. Nový školní rok byl zahájen účastí v pořadu Halo, hudba v České televizi. O vánočních svátcích sbor účinkoval

pod vánočním stromem na náměstí, na což navázal celovečerní koncert v divadle J. K. Tyla s profesionálními hudebníky. Na jaře nového roku sbor získal nejvyšší ocenění zlatého pásma za provedení náročného repertoáru na regionální přehlídce dětských sborů. V závěru roku 1993 vyjel na mezinárodní festival pěveckých sborů do Slovinska.

Rok 1994 byl v počtu koncertů bohatší. Sbor se účastnil několika koncertů v Berlíně, za které se mu dostalo písemného poděkování. V zimě má na programu vystoupení k vánočním svátkům a nechybí ani koncert v divadle J. K. Tyla, kde se sbor podílel na zpívání *České mše vánoční*. V dalším roce byl pozván k několika koncertům do Finska, kde vznikl současný název sboru. Sbor byl pojmenován po trajektu, se kterým se plavil do Finska. Téhož roku předvedl svůj nový název „Mariella“ na oslavách k 700. výročí založení města Plzně.

V mezidobí roků 1996 – 2000 sbor držel nastolené standardy. Pořádal koncerty pro spřátelené sbory z Německa, Francie, Finska, Maďarska a dalších zemí. V roce 1998 se účastnil charitativních koncertů na pomoc zaplavené Moravě. V tomto období sboristé nacvičili duchovní i světské skladby. Významnou skladbou se stal *Stabat mater* G. B. Pergolesiho provedený s Dívčím akademickým sborem Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni v katedrále svatého Bartoloměje. Svá tělesa zde vedly sbormistryně Marie Nováková a Daniela Mandysová. V rámci spolupráce se zahraničními sbory zavítal sbor do Francie, Chorvatska, Německa a Polska. V létě 1998 vydala Mariella své první album s názvem „Když já si zpívám“. Mariella se dále účastnila regionální přehlídky dětských sborů v rámci Smetanovských dnů a také pořádala koncerty k desátému výročí založení sboru. K tomuto výročí nacvičila zcela nový repertoár z tvorby regionálních skladatelů, konkrétně jejich úpravy lidových písní. Tento repertoár byl také vybrán pro nahrávání druhého alba. Mariella ale ani v tomto období neopomenula skladby světových skladatelů jako je J. S. Bach, W. A. Mozart nebo A. L. Webber.²⁷

Velkou událostí se stal pro sbor zahraniční zájezd do Spojených států amerických, kam jej pozval pěvecký kolektiv z města Davis v Kalifornii. V Americe se zúčastnil celkem šesti koncertů. Vezl s sebou rozmanitý repertoár zahrnující české i světové skladatele všech

²⁷ FIALA, Jaroslav. *Marie Nováková a její dětské sbory na Plzeňsku*. Plzeň, 2010. ISBN 978-80-254-8942-0, s. 25

sborových období. V roce 2002 se Mariella objevila opět v České televizi v rámci vystoupení s názvem „Hnutí na vlastních nohou“ v pražské Lucerně. Rok 2003 byl ve znamení třetího alba, na kterém se objevily koledy se zimní tematikou.

Dalšího obrovského úspěchu dosáhl sbor v roce 2004, kdy byl pozván do Štrasburku, aby účinkoval při vstupu České republiky do Evropské unie. K tomuto zájezdu byl přizván plzeňský skladatel Jiří Bezděk. Jiří Bezděk pro tuto událost složil *Ódu pro humanitu* a skladbu *Talisman*. Zvláště *Óda pro humanitu* se setkala s velkou odezvou posluchačů a stala se pro ně velkým zážitkem. V červnu roku 2005 slavil sbor své 15. výročí, na které pozval přípravné sbory z 15. základní školy. Na oslavách především zaujal výkon přípravného sboru Sluníčka s náročným repertoárem dětských písní. V dalších letech spolupracovala Mariella se známými hudebníky a aktivně se podílela na pořádání koncertů s českými i zahraničními sbory. V roce 2006 pořádala program pro americký sbor z Kalifornie. Opakovaně je Mariella zvána k vystoupení v zahradě českého senátu. V posledním pětiletém období sbor neustále zvyšuje svoji činnost a jde příkladem všem dětským sborům. Za svoji aktivitu je vždy po právu odměněn vzrůstající popularitou. 15. základní škola byla vyhlášena jako nejúspěšnější a nejkvalitnější škola v západních Čechách.²⁸

Dvacáté výročí založení bylo velkou událostí roku 2010. K tomuto výročí sbor uspořádal několik koncertů. V repertoáru se stále více objevují skladby západočeských komponistů. K často hranému repertoáru patří Jaromír Bažant, cyklus *Zpívej, slavičku, Písničky Zezplzeňska*, Jan Slimáček a jeho lidové písně, Tomáš Sak a jeho náročná, ale oblíbená skladba *Mariella*, Jan Děd nebo František Kumpera, jehož sborová díla se stala kmenovým repertoárem Marielly. Nesmíme zapomenout ani na Jiřího Bezděka, který stále častěji se sborem spolupracuje. Do repertoáru sboru patří mimo jiné úpravy koled, spirituálů a jiné nonartificiální skladby.

Marie Nováková vedla svůj sbor na adventním koncertu v katedrále svatého Víta v posledních třech letech. Akce je pořádána hnutím „Na vlastních nohou“. Při koncertu

²⁸ FIALA, Jaroslav. *Marie Nováková a její dětské sbory na Plzeňsku*. Plzeň, 2010. ISBN 978-80-254-8942-0, s. 33

nevystupuje jen Mariella, ale současně i další sbory, což pro sbormistryni znamená, že v jeden okamžik vede až pětiset členné těleso. Tento koncert byl vysílán Českou televizí. V roce 2015 oslaví sbor čtvrtstoletí svého konání u nás a pravděpodobně také k tomuto výročí vydá čtvrtý kompaktní disk.

Marie Nováková

Marie Nováková se věnuje hudbě od mládí a celý život zasvětila sborovému životu. Před necelými čtyřiceti roky založila dětský sbor na Základní škole Chlumčany. S tímto sborem dokázala nebývalého úspěchu a sbor pod jejím vedením patřil k nejlepším školním sborům v západních Čechách. V roce 1990 působí také ve sboru 15. základní školy později přejmenovaném na Mariellu. V této době byla vedoucí obou sborů současně. Později opustila chlumčanský sbor a zaměřila se jen na Mariellu, kde působí do dnes. Jako pedagog působila na Pedagogické fakultě v Plzni, tam se také setkala s Dívčím akademickým sborem. Za svoji sbormistrovskou práci byla mnohokrát oceněna ve zlatém pásmu. Pod organizací „Na vlastních nohou“ vedla vánoční koncert v katedrále svatého Víta. Koncert vysílala Česká televize.

2.2 Plzeňský dětský sbor

Plzeňský dětský sbor byl založen před čtyřiceti lety Hanou Friedrichovou při základní umělecké škole Bedřicha Smetany a celé své působení pojí k této umělecké škole. Od svého založení patří mezi nejlepší školní pěvecké soubory na území západních Čech. Jedná se o sbor smíšený a navštěvují jej dívky a chlapci z Plzně a okolí. Plzeňský dětský sbor má své předstupně. Nejmladším souborem jsou Notičky, kam dochází předškolní děti. Žákům ve věkové kategorii 7-12 let je určen pěvecký soubor Javoříčky. Samotný Plzeňský dětský sbor má k letošnímu roku 70 stálých členů. Velkou výhodou pro sbor zatím byla skutečnost, že nedošlo k častým změnám na místě sbormistra. Zakladatelku Hanu Friedrichovou, která vedla sbor velice úspěšně do roku 2005, vystřídala nadějná vedoucí

dětského sboru při základní škole v Dýšíně Bedřiška Koželuhová. Nová sbormistryně se zhostila úkolu nadmíru dobře a navázala na úspěchy práce Hany Friedrichové.

Sbor vystupuje na mnoha akcích pořádané městem. Nechybí na jarních a podzimních koncertech. Sbor každoročně vystupuje na festivalu Smetanovské dny. Od svého počátku spolupracuje s divadlem J. K. Tyla a Plzeňskou filharmonií, se kterou realizoval slavnou operu *Carmina Burana* Carla Orfa. Díky výměnným koncertům mohl své umění předvést i daleko za našimi hranicemi. Několikrát zavítal do Francie, Německa, Polska, Belgie, USA a Kanady. Právě v Kanadě se sboru dostalo obrovského uznání. Po návratu sbormistryně uvádí do tisku...

„Ještě v žádné cizí zemi, kde jsme zatím koncertovali, se nám nedostalo takových poct. Všichni lidé v kostele stáli, volali bravo a druhý den festivalu už byla všechna naše céděčka vyprodaná.“²⁹

Na oplátku zve spřátelené zahraniční sbory do Plzně, kde společně ukazují Plzeňanům své kvality. Sbor uspořádal několik koncertů v západních Čechách pro americký sbor, který jej v minulosti pozval na první výlet za oceán. V rámci Evropského hlavního města kultury pořádá sbor v roce 2015 sjezd spřátelených sborů ze zahraničí.³⁰

Repertoár Plzeňského dětského sboru je velice rozmanitý. Obecně můžeme říci, že je tvořen jak skladbami z umělé hudby, tak z přirozené hudby. Je těžké zaujmout žáky jen umělou hudbou, a proto jsou do obsahu repertoáru přibírány skladby z muzikálů, písně současných autorů nebo rockové písně s vlastními obměnami. Do kmenového repertoáru řadíme skladby Zdeňka Lukáše, *Českou mši vánoční* Jakuba Jana Ryby, kantátu *Kytice* Bohuslava Martinů, a jiné vánoční skladby.

S velkým úspěchem oživil dětskou operu *Brundibár*, která se uskutečnila v divadle J. K. Tyla 11. listopadu 2013. Byla to česká premiéra operní hry.³¹ Měla několik repríz, mimo jiné i v Terezíně. Na projektu Plzeňského dětského sboru se podílel mnichovský dětský

²⁹ FIALA, Jaroslav. *Plzeňský dětský sbor*. Plzeň, 2012. ISBN 978-80-260-3216-8, s. 31

³⁰ Ústní informace o činnosti sboru, [Bedřiška Koželuhová] [ZUŠ Bedřicha Smetany, Revoluční 70, Plzeň- Lobzy] [24.2.2015]

³¹ Operu *Brundibár* napsal Hans Krása na libreto Adolf Hoffmeister v koncentračním táboře v Terezíně.

sbor Cantemus. Spojení českého a německého sboru symbolizovalo přátelství a zapomenuté napjaté vztahy obou zemí.

3 Ženské sbory

3.1 Dívčí akademický sbor

Dívčí akademický sbor působí pod Pedagogickou fakultou Západočeské univerzity v Plzni od roku 1993 a je zde současně jediným ženským sborem. Členskou základnu tvoří studentky hudební výchovy, tudíž se počet členů neustále mění. Již od počátku zastává funkci vedoucí sboru Doc. Daniela Mandysová Ph.D. V roce 1995 začala se sborem spolupracovat také Mgr. Romana Feiferlíková, Ph.D. Obě vedoucí působí na katedře hudební kultury a své pěvecké zkušenosti získávaly mimo jiné v Nové české písni, kde působily jako sólistky. Sbor úzce spolupracuje s Plzeňským akademickým sborem pedagogické fakulty vedeným Vítem Aschenbrennerem. Do pěveckého repertoáru patří skladby světské, i skladby duchovní nejčastěji z období 18. - 20. století. Snahou sboru je propagovat písně českých skladatelů a k tomu navazují v menší míře skladby známých světových skladatelů.

Sbor funguje od roku 1997 jako nezisková instituce s právní formou zapsaný spolek.³² Pod touto organizací pořádá různé koncerty nejčastěji vázané k tradičním svátkům či k připomenutí historických událostí jako je například „Rok české hudby“. Finanční prostředky získává z grantů a dotací Plzeňského kraje. Sbor je zván na koncerty po západních Čechách. V posledních letech je hostem Evropského festivalu duchovní hudby Šumava- Bayerischer Wald a v roce 2014 byl pozván na mezinárodní hudební festival Musica Sacra. Dívčí akademický sbor často doprovází na svých koncertech komorní orchestr Consorcium musicum. Několikrát se zúčastnil zahraničních zájezdů do Francie, Polska, Německa nebo Slovenska.

Během svého působení byl sbor a jeho vedoucí několikrát oceněni. Velice úspěšné bylo období 2003 – 2005, ve kterém sbor získal ceny v mezinárodní soutěži Young Prague, stal se nositelem ceny „Asociácie speváckých sborov Slovenska“ za vyspělou hlasovou kulturu nebo byl třikrát oceněn na mezinárodním festivalu akademických sborů v Pardubicích. Za

³² Ústní informace o činnosti sboru [Daniela Mandysová] [Jungmannova 361/3, Jižní Předměstí, 301 00 Plzeň] [12.2.2015]

úspěch můžeme považovat také vystoupení akademického sboru na mezinárodním festivalu v Jihlavě a též šest vydaných alb, z nichž poslední bylo natočeno Českým rozhlasem Plzeň.

Sbor přináší pro hudební život v Plzni obrovskou hodnotu. Bývalí žáci i ti současní tvoří základnu významných sborů na Plzeňsku a pomáhají udržet tradici sborového zpěvu, což je každým rokem složitější.

4 Mužské sbory

4.1 Plzeňský akademický sbor

Plzeňský akademický sbor vede od roku 2013 Vít Aschenbrenner na katedře hudební kultury Pedagogické fakulty Západočeské Univerzity v Plzni. V současnosti je jediným ryze mužským sborem v Plzni. Členy sboru jsou studenti Katedry hudební kultury. Hlavní úlohou sboru je doprovázet Dívčí akademický sbor. Tyto dva sbory mají také společnou pěveckou přípravu. Repertoár sboru je vždy vázán na repertoár Dívčího akademického sboru. To znamená, že se soustředí na hudbu 18. – 20. století.

5 Média a sborový život

S nadsázkou mohu říci, že právě média stojí za obrozením sborového života v Plzni v druhé polovině dvacátého století. Přinejmenším významně přispěly k oživení tohoto žánru. Vždyť tehdy ještě Československý rozhlas Plzeň pomohl spatřit světlo světa dnes již tradičnímu sboru Česká píseň³³. Československý rozhlas Plzeň v minulém půlstoletí záměrně vyhledával kvalitní sbory z Plzně pro své pořady, většinou s tématem lidových písní. Často k této práci byla zvána Česká píseň, v devadesátých letech Nová česká píseň. Tehdy byl Československý rozhlas, později Český rozhlas charakterizován jako nekomerční rádio a každý kraj měl svého zástupce v podobě hudebního souboru, který předváděl v rozhlase svoji tradiční charakteristickou hudbu. Na Moravě se například hrála cimbálková, v Domažlicích chodské písně atd. V devadesátých letech minulého století přišla komercializace, která se podepsala na dramaturgickém plánu všech medií. Pro nahrávání pořadů s živými sbory bylo vyčleněno mnohem méně finančních prostředků. Je jen spekulací, jestli tomu bylo právě tak nebo musely záměrně ustoupit tyto pořady do ústraní a dát přednost populární hudbě. V Plzni dále došlo k zániku Plzeňského lidového souboru, tak typického pro plzeňskou sborovou scénu. Plzeňský lidový soubor se zabýval folklórní tematikou, realizoval studiové nahrávky, pro Český rozhlas doprovázel i další soubory. Tehdejším redaktorem těchto rozhlasových pořadů byl Zdeněk Bláha. Přibližně od roku 1996 však mediální zájem o lidovou hudbu upadá, postupně řidnou pozvání ke koncertům. Méně příležitostí je i ve studiu, protože se oproti minulému století pořizuje jen zlomek nahrávek.

Nejen Český rozhlas Plzeň se zabíral hudbou pěveckých sborů, ale angažovala se i ostatní media. Různé deníky či týdeníky psaly o celkovém dění sborového života v Plzni. Bohužel komercializace dopadla i na tyto mediální prostředky, i když ne v tak velké míře jako u Českého rozhlasu. Autor článků musí pečlivě zvážit téma, o kterém bude psát s ohledem na prodejnost media. Autorů zabývajících se sborovou tvorbou na Plzeňsku není mnoho. Nejvýraznějším z nich je Jaroslav Fiala, který dopodrobna zmapoval sborový život v západních Čechách. Pod jeho rukou vznikly desítky článků, brožur nebo statí s tématem sborového života.

³³ FIALA, Jaroslav. *Úspěšné půlstoletí pěveckého sboru Česká píseň*. 2004. vyd. Plzeň, 2004. ISBN 80-7043-336-1, s. 6

Za určitý klad můžeme považovat medium v podobě Internetu. Každý sbor může mít své vlastní stránky či profily a prezentovat se. Komunikace s posluchači je tak jednodušší a dobře šířitelná.

S konfrontací televizního media a sborového dění se setkáváme velmi málo. S ohledem na Plzeň stojí za zmínku vystoupení Plzeňského dětského sboru na komerční televizi Nova nebo vystoupení Nové české písně při zahájení Plzně jako hlavního města kultury, které vysílala Česká televize. Česká televize také několikrát odvysílala vystoupení dětského sboru Mariella, naposledy tomu bylo v roce 2013 při koncertu v katedrále svatého Víta v Praze.

Jaroslav Fiala

Doc. PhDr. Jaroslav Fiala, CSc., se narodil na Ukrajině 24. 2. 1929. Patří k předním autorům publikací o sborové hudbě v západních Čechách. Po vystudování Vysoké školy pedagogické nastoupil jako pedagog v Karlových Varech. Tam započala jeho vášeň k hudbě západních Čech a také k autorské tvorbě. Jeho první publikace se zabírá výrobou hudebních nástrojů v Kraslicích u Chebu a nese název Kraslice město a hudba. Je autorem více jak 50 článků otištěných v různých časopisech. Jaroslav Fiala vydává také knižní publikace, jako je Úspěšné půlstoletí české písně, Duchovní hudba na plzeňských kůrech nebo Marie Nováková a její pěvecké sbory. V posledním desetiletí vydává ediční knihu Portréty plzeňských skladatelů. V knihách se autor zabírá činností známých skladatelů Plzeňského kraje. Jaroslav Fiala působil od roku 1965 na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni, kde vychovává mnoho studentů. V těchto dobách je pedagogická fakulta reprezentativní pracoviště, pod kterou vydává své vědecké práce. V roce 2014 byl vyznamenán Stříbrnou pamětní medailí za svoji publicistickou a pedagogickou činnost.³⁴ V minulém roce vydaly Daniela Mandysová a Romana Feiferlíková monografii: *Jaroslav Fiala: kritický pohled na vydané dílo plzeňského pedagoga, vědce a hudebního publicisty*, která vznikla na Katedře hudební kultury v Plzni.

³⁴ PECUCH, Martin. *Plzeňský pedagog a muzikolog Jaroslav Fiala oslavil pětáosmdesátiny* [online]. Plzeň, 25.2.2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.ceskapisen.cz/?q=node/12>

6 Sborový zpěv na plzeňských festivalech

6.1 Smetanovské dny

Smetanovské dny patří od roku 1980 k nejvýznamnějším hudebním festivalům pořádaných v Plzni. V dnešní době je pořadatelem Plzeňská filharmonie, která se chopila organizace v roce 2012 po vítězství ve výběrovém řízení. V roce 2015 probíhá již pětatřicátý ročník. Dnes můžeme říci, že se jedná o syntézu mnoha uměleckých oblastí jako je hudba, divadlo, film, výtvarné umění či architektura. Díky Smetanovským dnům jsme v Plzni mohli spatřit výborné interprety, umělce a velká hudební tělesa. Prostor dostávají čeští i zahraniční interpreti. V minulých letech jsme mohli spatřit například pěvkyni Dagmar Peckovou, houslistku Gabrielu Demeterovou, klavíristku Jitku Čechovou a mnoho jiných vynikajících umělců. Mezi sborovými vystoupeními musím vyzdvihnout koncert světově známého mužského sboru Schola gregoriana pragensis, vystoupení České písně či Nové české písně. Tyto soubory disponují výjimečnou kvalitou a jejich prezentace se setkávají s nadprůměrnou diváckou odezvou.³⁵ Organizátoři myslí i na dětské sbory, proto v rámci festivalu připravují přehlídku regionálních dětských sborů. Každoročně zde zazní široká škála autorských skladeb, které mají tu nejvyšší kvalitu. Ale s oblibou se hrají také skladby Bedřicha Smetany, Leoše Janáčka, Johana Sebastiana Bacha, Wolfganga Amadea Mozarta a dalších skladatelů. Nezapomenutelnou událostí pro Smetanovské dny je uvedení *Requiem* od G. Verdiho.³⁶ K festivalu se přidává stále více institucí pořádajících svá představení pod jeho záštitou. K těmto institucím patří také Západočeské muzeum, Západočeská galerie, Západočeské hudební centrum nebo divadlo J. K. Tyla. Právě tyto instituce dávají Smetanovským dnům již zmíněný přesah z hudebního odvětví. Organizátoři se snaží zaujmout publikum všech věkových kategorií. Tomu je přizpůsobený také dramaturgický plán. Pro tento účel jsou vybrány hry či různé aktivity, které mají zaujmout i mladé návštěvníky.

³⁵ *Smetanovské dny: Programový katalog*. Plzeň, 2014. Bc. Irena Velichová a Bc. Veronika Korelusová. ISBN 978-80-260-5501-3, s. 43

³⁶ Smetanovské dny: Historie. *Smetanovské dny.cz* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.smetanovskedny.cz/historie-p15.html>

6.2 Plzeňské notování

Plzeňské notování je festival amatérských sborů, který se koná každoročně v měsíci květnu. Jeho tradice započala roku 2009. Festival je od samotného počátku pod vedením členů smíšeného pěveckého sboru Canticorum.³⁷

Pořadatelé se snaží o široké pojetí sborové hudby. Jejich vize však není jen o propagaci samotného zpěvu, ale objevuje se zde také myšlenka sociologická. Členové sborů sdílejí stejné zážitky, mohou navazovat nové známosti a zároveň se porovnávat. Je to zároveň i motivace pro mladé či méně zkušené sbory, které by jinak neměly příležitost účastnit se velkých pěveckých festivalů. Vystupující sbory předvádějí kromě klasické hudby i jiné hudební styly, mezi které patří swing, jazz, spirituály, gospely a další. Objevuje se také snaha o neobvyklé techniky, jako je například alikvotní zpěv.³⁸

V roce 2015 je festival součástí Evropského hlavního města kultury 2015 a celého programového zajištění právě této organizace.

6.3 Musica sacra

Musica sacra je Evropský festival duchovní hudby, který se koná od roku 2014 na území jihozápadních Čech a bavorské části Šumavy. Festival pořádají organizace z České republiky a Německa. Vedoucím partnerem za německou stranu je Europäische Kulturstiftung Europamusicale z Mnichova a českým partnerem je spolek Kolegium pro duchovní hudbu z Klatov. V čele realizačního týmu českého spolku stojí Vít Aschenbrenner, Helena Aschenbrennerová a Soňa Bařtipánová. Projekt je financován v rámci programu oblastní spolupráce obou zemí na základě rámcové smlouvy uzavřené mezi řídicím partnerem a vedoucím partnerem, na niž navazuje smlouva mezi vedoucím partnerem a českým spolkem.

Hlavní myšlenkou festivalu je oživení duchovní hudby v historických místech západních Čech. Festivalu se účastní amatérské pěvecké soubory ze západních Čech a Německa.

³⁷ Srv. kapitola 1.2.3

³⁸ Alikvotní zpěv je zvláštní druh zpěvu založený na vědomém zesílení alikvotních tónů pomocí jemné práce s rezonančním prostorem v ústech a polohou jazyka. Jedná se tak vlastně o techniku dvojhlasého zpěvu, kdy pokaždé zní základní tón a současně s ním o příslušný interval vyšší alikvotní tón.

V programu prvního ročníku se také objevila Česká píseň, která vycestovala do Klatov. Její koncert řídil Vít Aschenbrenner. Dalším čistě plzeňským sborem, který účinkoval v rámci festivalu, byl Dívčí akademický sbor a Plzeňský akademický sbor. V Plzni proběhl pouze poslední koncert festivalu. V katedrále svatého Bartoloměje si zazpíval domažlický Čerchovan.³⁹

Vít Aschenbrenner

O Vítu Aschenbrennerovi můžeme říci, že se velmi aktivně podílí na kulturním životě západních Čech jako interpret, pedagog, dirigent, sbormistr, dokonce i jako spisovatel. Napsal Hudebně liturgický provoz o jezuitské koleje v Klatovech v 17. a 18. století. Hlavním jeho tématem je duchovní hudba a hudební dějiny Plzně. Vystudoval Karlovu univerzitu a nyní působí jako pedagog na Západočeské univerzitě v Plzni na Katedře hudební kultury, kde působí jako sbormistr Plzeňského akademického sboru a pomáhá, jako sbormistr Dívčího akademického sboru. Uplatňuje se jako varhaník u svatého Ignáce v Klatovech. Od roku 1996 je v čele klatovského komorního sboru Kolegium pro duchovní hudbu, kde se ukazuje nejen jako výborný vedoucí a sbormistr, ale také jako schopný organizátor. Pod jeho vedením se Kolegium připojuje k hudebním projektům Barokní jezuitské Klatovy nebo se podílí na festivalu Musica sacra. Dále je organizátorem a dramaturgem mezinárodního sborového festivalu Šumava-Bayerischer Wald. V roce 2015 spolupracuje s Evropským hlavním městem kultury na projektu Baroko.⁴⁰ Vít Aschenbrenner získal v roce 2011 pozici předsedy v Unii českých pěveckých sborů za západní Čechy.

³⁹ *Program* [online]. 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.musicasacra-festival.eu/program/>

⁴⁰ *Představujeme Musicu sacru* [online]. 2014, 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.musicasacra-festival.eu/jmeno-prijmeni/>

7 Koncertní místa v Plzni

Plzeň poskytuje několik kvalitních prostorů pro koncertování pěveckých sborů, které jsou ve vlastnictví plzeňských organizací. V kapitole „Koncertní místa v Plzni“ se zaměřuji na čtyři prostory, které mají své standardy a jsou dlouhodobě využívány k hudebním koncertům nejen sborové hudby.

7.1 Dům hudby

Dům hudby nechala vybudovat Plzeňská konzervatoř v roce 2002 za pomoci Plzeňského kraje, který poskytl veškeré finanční prostředky. Byla to užitečná investice do zřízení nového kulturního střediska s hudebním vyžitím. Budova byla zřízena, aby odpovídala náročným zvukovým požadavkům. Vznikl tedy prostor se dvěma koncertními sály. Koncertní síň slouží pro komorní koncerty a byla pojmenována po Antonínu Dvořákovi.⁴¹ Druhý sál slouží jako kavárna a foyer. V prostorách bylo zřízeno dokonce i nahrávací studio s moderním vybavením. Služeb kulturního střediska využívají žáci především plzeňské konzervatoře. Večerní hodiny poskytují prostor pro různé koncerty, výstavy nebo přednášky. K těmto účelům je možné si budovu pronajmout.

Každoročně se v prostorách pořádá festival sborové hudby Plzeňské notování nebo pěvecké či instrumentální abonementní koncerty. Obecně můžeme říci, že prostory Domu hudby si sbory rády vybírají ke svým koncertům.

7.2 Masné krámy

Masné krámy spravuje k roku 2015 Západočeská galerie. Prostory jsou využívány jako výstavní síň nebo se zde konají různé kulturní pořady, které zde mají staletou tradici. Budova byla vystavěna v roce 1392 z masné tržnice a během staletí prošla mnoha

⁴¹ *Dům Hudby: o Domu hudby* [online]. Plzeň, 2011, 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.dumhudbyplzen.cz/>

rekonstrukcemi⁴². Při poslední rekonstrukci v roce 2009 vznikla výstavní síň, jak ji známe v dnešní podobě. Masné krámy jsou též velmi oblíbeným a vyhledávaným prostorem pro koncertní vystoupení.

7.3 Velká synagoga

Velká synagoga je překrásným artefaktem postavený na konci 19. století. Roku 1992 se stala oficiální kulturní památkou České republiky. Synagogu spravuje Židovská obec Plzeň.⁴³ Její prostory jsou využívány pro hudební účely klasické i moderní hudby. Velikost prostoru prospívá spíše větším koncertům s hojnou návštěvností. Své koncerty zde měla většina plzeňských sborů, ale také zpěváci z řad moderní hudby. Vystupovali zde například Aneta Langerová, Pavel Šporcl, Petr Kolář nebo Michal David.

7.4 Divadlo J. K. Tyla

Divadlo J. K. Tyla je nejvýznamnějším kulturním místem v Plzeňském kraji. Proto zde vystupují především tělesa patřičných kvalit a rozměrů. Prostory divadla jsou nabízené k pronájmu, ale většina menších sborů této nabídky z finančních důvodů nevyužívá. Pokud je tedy sbor pozván k vystoupení v těchto prostorách, stojí zatím jeho kvalitní umělecká činnost. Za zmínku stojí společný koncert Nové české písně a Canticora, který se zde v minulosti konal a sklídl velký úspěch. Taktéž v roce 2013 zde Plzeňský dětský sbor uvedl premiéru úspěšné opery *Brundibár*. Tento dětský sbor v poslední době často spolupracuje přímo s operním souborem J. K. Tyla, s kterým nacvičil a uvedl skladbu *Carmina burana*.

⁴² *Výstavní síň Masné krámy Západočeské galerie v Plzni* [online]. Plzeň, 2011, 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.artmap.cz/vystavni-sin-masne-kramy-zapadoceske-galerie-v-plzni>

⁴³ *Židovská obec Plzeň* [online]. Plzeň, 2008, 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.zoplzen.cz/>

8 Pohled na sborový život

Poslední kapitola zachycuje můj vlastní pohled na sborový život v Plzni. Ač jsem byl členem Plzeňského akademického sboru, kde jsem získal první představy o životě ve sboru a vše co je s ním spojeno, více jsem se, až do zadání této práce, sborovým životem nezabýval.

Plzeňské sbory, jak jsem se s nimi mohl seznámit, působí velice aktivním životem. Týká se to především sborů, o kterých se ve své práci podrobněji zmiňuji. Převážně se jedná o smíšené sbory. Samostatné ženské a mužské sbory se od roku 1990 objevují minimálně, dnes jsou zastoupeny pouze akademickými sbory z pedagogické fakulty. V Plzni během posledních 25 let vyrostlo na dvě desítky opravdu kvalitních sborů, z nichž ti nejlepší patří do republikové špičky amatérských pěveckých sborů a dosahují úrovně profesionálních sborů. K porovnávání dochází na pěveckých soutěžích nebo festivalech, kterých je po naší republice mnoho. Většina ZUŠ pořádá oblastní, regionální, či státní pěvecké soutěže, které nevedou jen ke zpěvu, ale jsou pořádány i ze sociologických důvodů. To samé platí pro dospělé soubory, jenž se z této charakteristiky jen minimálně odlišují. V České republice je pořádán významný Mezinárodní pěvecký festival v Jihlavě, na který se sjíždějí předvést své pěvecké umění sbory z celé Evropy. Pýchou je, že i pěvecké sbory z Plzeňska, především Česká píseň a Nová česká píseň, v minulosti zanechaly na tomto festivalu výraznou stopu. Oba tyto sbory zde byly ohodnoceny ve zlatém pásmu.

I Plzeň má své pěvecké nebo alespoň z části pěvecké festivaly. Tradičním festivalem jsou Smetanovské dny, na nichž je program vymezen především pro sbory z Plzeňského regionu. Čistě pěveckým festivalem je Plzeňské notování pořádaný smíšeným sborem Canticorum.

Když jsem již zmínil Českou píseň a Novou českou píseň, sbory krátce charakterizují, ohodnotím a porovnáám mezi sebou. Obě tato tělesa mají stejnou historickou tradici a vychází z České písně. Přelomový bod pro sbory nastal v roce 1989, kdy se rozdělily na dvě tělesa. Zdeněk Vimr po odchodu vytváří z jedné poloviny České písně Novou českou píseň a také Česká píseň pokračuje dál ve své činnosti. Na rozdíl od České písně, která hledá cestu ven z této situace, Nová česká píseň po svém vzniku takřka okamžitě

koncertuje. V tomto duchu proběhnou celá devadesátá léta 20. století. Nová česká píseň vyhrává prestižní festivaly, vyráží na zajímavé zahraniční zájezdy a připravuje stále obtížnější pěvecký repertoár. Nemůžu říci, že by Česká píseň zastavila svoji aktivitu, ale rozdělení tělesa zpomalilo vývoj sboru. Pomyslnou kvalitativní mezeru se nepodařilo České písni doposud dohnat. Dle mého názoru je důvodem především způsob vedení sboru. Novou českou píseň vede od svého vzniku Zdeněk Vimr, který patří ke špičce sbormistrovské činnosti a sbor dokázal skvěle doplnit, vyrovnat a dotáhl jeho kvalitu na úroveň profesionálních sborů. Právě tato vyrovnanost dává sboru širší obzory svého působení a může tak docházet k nacvičení náročnějších skladeb. Oproti tomu Česká píseň v průběhu prvních deseti let vystřídala několik sbormistrů a musí se stále vypořádávat s doplňováním sboru, což platí i v současnosti a tento problém je stále řešen. Avšak velkým úspěchem pro Českou píseň se stalo nastudování Mozartova *Requiem* pod vedením Adama Viktory. Z této skladby těží toto pěvecké uskupení i v současnosti. V posledních letech se zaměřují převážně na duchovní skladby, které zpívají především v kostelích. Pod současným vedením Vojtěcha Jouzi čeká sbor na větší úspěch. Lidé z obou sborů tvrdí, že všechny nesrovnalosti mezi sbory byly vyřízeny a vše je zapomenuto. I přes to zde cítím částečnou rivalitu a soupeření.

Ukazuje se, že většina pěvců v dospělých sborech prošla nejprve školními soubory a může tak navazovat na získané zkušenosti. Velkým příkladem správné práce s dětským sborem jsou v Plzni dětský sbor Mariella při 15. základní škole a Plzeňský dětský sbor na Smetanově základní umělecké škole. Oba tyto sbory vedou nebo vedly dámy zasvěcené svému sbormistrovskému řemeslu. Myslím tím Marii Novákovou, Hanu Friedrichovou a Bedřišku Koželuhovou. Do přípravných sborů pro dospělá tělesa můžeme také zahrnout Dívčí akademický sbor a Plzeňský akademický sbor fungující pod Pedagogickou fakultou v Plzni vedené Danielou Mandysovou, Romanou Feiferlíkovou a Vítem Aschenbrennerem. Z akademických sborů čerpala především Nová česká píseň v dobách, kdy na fakultě působil ještě Zdeněk Vimr.

Školní sbory mezi sebou často spolupracují a vystupují společně v rámci určitých příležitostí. Pokud to tak mohu říci, nejznámějším a nejúspěšnějším plzeňským dětským sborem je Mariella pod vedením Marie Novákové. Svědčí o tom minulá vystoupení, na která byl sbor pozván. Zde také můžeme spatřit vyšší mediální zájem.

Zmínka o mediích mě podněcuje ke krátké úvaze o vzájemném propojení činností sborů a jejich mediálního života. Media v tomto smyslu plní funkci informační a propagační. Do devadesátých let jsme se mohli setkat v mediích s častými články, ukázkami či rozhovory ohledně sborového života. Po komercializaci medií vidím určitý propad zájmu o obor pěveckých sborů. Nemůžu však říci, že neexistují media, která by se nesnažila o informovanosti tohoto žánru. Stále více vznikají regionální televize, rádia, časopisy či samotní autoři, kteří se snaží obsáhnout ve svém mediu, uzemní kulturní informovanosti, do níž spadají také pěvecké sbory. Můj subjektivní názor je takový, že pokud už se o sbory zajímají velké mediální společnosti je to z důvodu vidiny peněz a ne tolik ve snaze pomoci určitým kulturním skupinám.

Již zmíněné sbory představují zástupce klasického sboru zpívající světskou a duchovní hudbu. V Plzni máme také sbory, které se zaměřují na duchovní hudbu a jejich činnost je vedena většinou při různých kostelech. Jedná se o amatérská tělesa, kde jsou členy lidé bez hudebního vzdělání, ale s láskou k hudbě. Tato tělesa doprovázejí mešní pořady často v doprovodu varhan. V Plzni se také objevil sbor Touch of Gospel s duchovní tematikou zaměřující se na gospely a spirituály.

Závěrem bych rád uvedl, že si možná mnozí z nás ani neuvědomují, a já byl toho příkladem, co v sobě skrývá sborový zpěv v Plzni. Máme zde velmi úspěšná tělesa, která možná neznají Plzeňané, ale proslavila se jak v Evropě, tak na dalších kontinentech.

ZÁVĚR

Jak jsem avizoval v úvodu, cílem této práce je podat přehled o celkovém plzeňském sborovém životě. V práci jsem vystihl jen ty nejaktivnější a dalo by se říci i nejúspěšnější sbory. Několik sborů jsem ve své práci záměrně vynechal. Jedná se například o sbor Plus nebo již zaniklý Ko.mar. Pro mne práce znamenala získání nových obzorů v hudebním životě a poznání zajímavých lidí, kteří jsou se sborovým životem spojeni. Myslím si, že sborový život má v Plzni nastolenou tradici a v současné době nijak obliba neuvadá.

Celkovým přínosem práce je podrobný popis stěžejních plzeňských sborů a jejich sborových činností. Poskytuje zdroj informací k této problematice z let 1989-2015. Doufám, že bakalářská práce poskytne odpovědi ohledně sborového života v Plzni v dalších dobách.

Resumé

In my work I try to list the information to the individual choirs in Pilsen . The year 1989 is seen as important to me Pilsen period of church life . This city has a rich choral life. The first section deals with the mixed choir dealing with secular and sacred music . This chapter also includes children's choirs . Trying is a detailed list of the activities of individual churches , according to the information obtained . In subsequent chapters deal with the overall choral events. The last chapter describes my own view of congregational life in Pilsen .

I try to give a comprehensive view of the life of the congregations deal with their activities not only in singing , but also organizational . It also outlines the legal form and method of financing

Seznam použité literatury

Knižní odkazy

FIALA, Jaroslav. Duchovní hudba na Plzeňských kůrech: Katolické kostely 1900 - 2000. 2006. vyd. Plzeň, 2010. ISBN 80-7043-471-6.

FIALA, Jaroslav. Marie Nováková a její dětské sbory na Plzeňsku. Plzeň, 2010. ISBN 978-80-254-8942-0.

FIALA, Jaroslav. Plzeňský dětský sbor. Plzeň, 2012. ISBN 978-80-260-3216-8.

FIALA, Jaroslav. Úspěšné půlstoletí pěveckého sboru Česká píseň. 2004. vyd. Plzeň, 2004. ISBN 80-7043-336-1

Smetanovské dny: Programový katalog. Plzeň, 2014. BcA. Irena Velichová a Bc. Veronika Korelusová. ISBN 978-80-260-5501-3.

VIMR, Zdeněk (ed.). Zdeněk Lukáš, hudební skladatel. Praha : ASN repro, 2010, s. 5 - 9. ISBN 978-80-85468-00-7.

Ústní sdělení

Kryl, Petr, Schola sv. Bartoloměje, náměstí Republiky, 301 00 Plzeň, 2.3.2015

Holecová Alena, Mánesova 1952/29, Plzeň, 31.3.2015

Koželuhová, Bedřiška, ZUŠ Bedřicha Smetany, Revoluční 70, Plzeň- Lobzy, 24.2.2015

Mandysová, Daniela, Jungmannova 361/3, Jižní Předměstí, 301 00 Plzeň, 12.2.2015

Vimr Zdeněk, Úslavská 46, 33203, Štáhlavy, 30.3.2015

Internetové odkazy

Dům Hudby: o Domu hudby [online]. Plzeň, 2011, 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.dumhudbyplzen.cz/>

ESTERLE, Jan. Historie z hudebního dění. Korandův sbor [online]. 2010, s. 1 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://www.koranduvsbor.cz/web/cs/historie/koreny/z_historie_hudby

PECUCH, Martin. Plzeňský pedagog a muzikolog Jaroslav Fiala oslavil pětadesátiny [online]. Plzeň, 25.2.2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.ceskapisen.cz/?q=node/12>

Představujeme Musicu sacru [online]. 2014, 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.musicasacra-festival.eu/jmeno-prijmeni/>

Program [online]. 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.musicasacra-festival.eu/program/>

Schola u redemptoristů [online]. Plzeň, 2008 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://www.urede.cz/readarticle.php?article_id=8

Smetanovské dny: Historie. Smetanovské dny.cz [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.smetanovskedny.cz/historie-p15.html>

Smetanovské dny: O festivalu. Smetanovské dny.cz [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.smetanovskedny.cz/o-festivalu-p7.html>

Touch of Gospel: Historie [online]. Plzeň, 2008 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.tog.cz/historie>

Výstavní síň Masné krámy Západočeské galerie v Plzni [online]. Plzeň, 2011, 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.artmap.cz/vystavni-sin-masne-kramy-zapadoceske-galerie-v-plzni>

Židovská obec Plzeň [online]. Plzeň, 2008, 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.zoplzen.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Plzeňský dětský sbor (<http://pds.wz.cz/main.php?lang=cz>)

Příloha č. 2: Česká píseň-recenze (<http://www.ceskapisen.cz/?q=node/11>)

Příloha č. 3: Nová česká píseň (<http://www.novaceskapisen.cz/galerie/archiv-2001-2005>)

Příloha č. 4: Zdeněk Vimr (<https://www.google.cz/search?q=Zdeněk+Vimr>)

Příloha č. 5: Mariella, plakát (<https://www.facebook.com/Mariella-Plzeň-dětský-sbor>)

Příloha č. 6: Schola kostela sv. Jana Nepomuckého u redemptoristů program (http://www.urede.cz/images/photoalbum/2014_advent-hostoun_t2.jpg)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1- Plzeňský dětský sbor

Starou synagogou zněla židovská hudba

RECENZE

JANA BENEŠOVÁ

Evropské židovsko-křesťanské kulturní kořeny se promítly i v dramaturgické koncepci letošních Smetanovských dnů. Po renovaci zářící Stará synagoga byla zaplněná do posledního místečka posluchači, které přilákal pozoruhodný program sestavený z děl mistrů židovského původu nebo alespoň inspirovaných starozákonními texty (Tomas Luis da Victoria a jeho Lamentationes Jeremiae prophete z období pozdní renesance). Večer byl rozdělen na

část ryze vokální a instrumentální. Vokální část se opírala o originální texty žalmů zhudebněných židovskými skladateli – Salomonem Rossim (1570-cca 1630) a Felixem Mendelssohnem-Bartholdym (1809-1847). Dva hebrejské sbory Viktora Ullmanna (1898-1944) završily vokální blok v podání pěveckých amatérských sborů – Česká píseň společně s členy pražského En Arché. Oba soubory stmelil, a do dokonale vyrovnaného zvuku a intonační spolehlivosti přivedl sbormistr Vojtěch Jouza, který zasvěceně také celý program provázel slovem. Na instrumentální části se podílel komorní soubor Variace, v

kvartetním smyčcovém obsazení. Jeho uměleckým vedoucím je sbormistrův bratr – primárius Jan Jouza. Zazněla díla Ervína Schulhoffa (1894-1942), Gideona Kleina (1919-1945), Hanse Krásky (1899-1944) a Viktora Ullmanna. Všichni se stali obětí holokaustu, poslední tři jmenovaní vytvořili interpretované skladby v prostředí terezínského ghetta. Působivost vlastních děl podtrhli vysoce profesionálním výkonem členové kvarteta – Jan Jouza, Vlasta Beranová, Jiří Poslední a Josef Dvořák. V prostředí, navíc s ideální akustikou pro komorní hru, to byl pro posluchače opravdu silný zážitek.

Příloha č. 2- Recenze, Česká píseň

Příloha č. 3- Nová česká píseň

Příloha č. 4- Zdeněk Vím

15. ZŠ v Plzni,
Rada rodičů a přátel DPS Mariella
a dětský sbor Mariella Plzeň

si Vás dovoluji pozvat na
tradiční vánoční koncert

„... A
**POTICHOUČKU
SNĚŽÍ...**“

Hosté koncertu:
sourozenci Bartošovi (DJKT Plzeň),
Milan Bürger (Státní opera Praha)
Little Band (umělecký vedoucí Jan Krček)
a další

Kostel M.J.Husa, Němejcova 1, Plzeň
Čtvrtek 18. prosince 2014 17.00 hod.

Vstupné dobrovolné

201 Plzeň

TaeguTec

NARETEC
Interior & Acoustics Solutions

MDS
Engineering

**kostel sv. Jakuba Většího Hostouň
7. 12. 2014 v 15:00 hod**

**Ejhle Hospodin přijde
Adam Michna z Otradovic – Rorate coeli
Adam Michna z Otradovic – Zavítej náš Stvořiteli
Václav Karel Holan Rovenský – Anjel Gabriel**

**Jacob Arcadelt – Ave Maria
anonym Itálie 15. stol. - Ó Regina, lux divina
G.P da Palestina – Alma Redemptoris Mater
moravská národní – Horo krásná**

**J. Bortňanskij – Tebe poeml
D. Bartoluci – Ó sacrum convivium
Alta Trinita Beata
Anton Brückner - Locus iste
Jiří Pavlica – Anděle Boží**

**G.F.Haendel: PIFA z oratoria Mesiáš
Petr Eben – Veselte se nebesa
Hymnus Akatist – Raduj se
Johann Sebastian Bach – Puer Natus in Betlehem
Jan Campanus Vodňanský – Rorando coeli defluent**

***Účinkuje Schola kostela sv. Jana Nepomuckého
u redemptoristů Plzeň + smyčcový kvartet***

Příloha č. 6- Schola kostela sv. Jana Nepomuckého u redemptoristů